

СТАНОВИЩЕ

От доц. д-р Росица Христова Чамова, д.м

Катедра „Хигиена и епидемиология“

Факултет „Обществено здравеопазване“, Медицински университет - Варна

Относно: Дисертационен труд за присъждане на научна и образователна степен „Доктор“ в област на висшето образование 7. „Здравеопазване и спорт“, професионално направление 7.1. „Медицина“, научна специалност „Хигиена (вкл. трудова, комунална, училищна, радиационна и др.)“.

На д-р **Явор Христов Ченков**, докторант в редовна форма на обучение към катедра „Хигиена и епидемиология“, Факултет „Обществено здравеопазване“ при МУ-Варна

Тема на дисертационния труд: „Замърсяване на Варненския регион на Черно море с пластмасови отпадъци и възможни рискове за здравето на човека“

Научен ръководител: проф. д-р Теодора Димитрова, д.м

Със заповед № Р-109-651/ 28.12.2023 г. на Ректора на Медицински университет – Варна съм избрана за член на Научното жури, а на основание Протокол № 1/ 05.01.2024 г. съм определена да изготвя становище по процедура за придобиване на ОНС „Доктор“ с кандидат д-р Явор Христов Ченков, докторант в редовна форма на обучение към катедра „Хигиена и епидемиология“, Факултет „Обществено здравеопазване“ при Медицински университет – Варна.

Данни за процедурата

Асистент д-р Явор Христов Ченков е зачислен като докторант в редовна форма на обучение в докторска програма „Хигиена (вкл. трудова, комунална, училищна, радиационна и др.)“ в област на висше образование 7. „Здравеопазване и спорт“, професионално направление 7.1. „Медицина“, с тема

на дисертационния труд „Замърсяване на Варненския регион на Черно море с пластмасови отпадъци и възможни рискове за здравето на човека“ и научен ръководител - проф. д-р Теодора Димитрова, д.м., съгласно Заповед № Р-109-21/01.02.2019 г. на Зам. ректора на МУ „Проф. д-р Параскев Стоянов“ – Варна проф. д-р Албена Керековска, д.м. Положил е успешно изпит за докторантски минимум.

Асистент д-р Явор Христов Ченков е отчислен с право на защита със Заповед № Р-109-236/ 11.04.2023 г. на Ректора на Медицински университет – Варна.

Представени са всички административни документи по процедурата, предвидени в ЗРАСРБ, Правилника за приложението му и Правилника за развитие на академичния състав на МУ-Варна.

Кратки биографични данни

Д-р Ченков е роден в гр. Дупница. През 2016 г. придобива образователно-квалификационна степен „Магистър“ по медицина в Медицински университет – гр. Варна.

Трудовият стаж на д-р Ченков започва през 2016 г в УМБАЛ „ Св. Марина“ ЕАД, гр. Варна, където работи до 2017 г като фелдшер. От 2016 до момента е асистент в катедра „Хигиена и епидемиология“ на МУ - Варна, а от 2017 г до момента е ординатор и специализант в УМБАЛ „ Св. Марина“ ЕАД, гр. Варна.

Обща характеристика на дисертационният труд

Дисертационният труд, разработен от д-р Явор Ченков, се състои от 157 страници и е онагледен с 21 фигури, 2 таблици и 1 схема. В приложенията е поместен архив от снимков доказателствен материал, както и авторски въпросник от приложената анкета. Библиографският списък включва 337 литературни източника, от които 2 на кирилица и 335 на латиница.

Дисертационният труд е добре балансиран и включва: Литературен обзор (45 страници), Цел, Задачи, Методика и организация на изследването (8 страници), Резултати и обсъждане (41 страници), Изводи (1 страница),

Заклучение (4 страници).

Актуалност на темата

Темата за антропогенното замърсяване на Черно море, като част от замърсяването на планетата, е актуална поради увеличаващите се мащаб и тежест през последните години. Проблемът с пластмасовото замърсяване на водните басейни е едно от най-значимите екологични предизвикателства на съвременното, пораждащо опасения не само за благосъстоянието на екосистемите в природата, но и носещо потенциални рискове за здравето на човека. Все още има ограничен брой изследвания на пластмасовото замърсяване в акваторията на Черно море, което придава уникалност на разработения дисертационен труд.

Литературният обзор е целенасочен, обстоен и добре структуриран. Демонстрирани са способности за критична оценка, обобщаване, систематизиране и интерпретиране на научната литература.

Целта на дисертацията е ясно и точно дефинирана. Поставените 5 задачи са добре формулирани и отговарят на поставената цел.

Методологията е комплексна, описана подробно и съответства на поставените задачи. Подбрани са адекватни на целта изследователски методи:

документален - извършен е задълбочен анализ на различни източници на информация – публикации, доклади, съобщения, имащи отношение по темата на настоящия дисертационен труд;

социологически - проведено е анкетно проучване на мнението на гражданите на град Варна относно някои аспекти на пластмасовото замърсяване.

полева работа – избрани и обходени са територии, от които са взети проби за анализ

микроскопски анализ

статистически и графични методи

Резултатите и тяхното обсъждане са същността на шеста глава.

Д-р Ченков представя подробно резултатите от анкетното проучване сред варненските граждани и тези от полевата дейност и от направения микроскопски анализ на събраните пластмасови отломки.

Резултатите са онагледени от богат снимков материал на събраните отпадъци и от графични изображения на статистически обработените данни.

Представянето на резултатите от проведените проучвания следва поставените задачи. Въз основа на получените резултати са формулирани препоръки и е предложен модел на концептуална рамка за поетапно и сегментно изследване на различните аспекти на проблема с пластмасовото замърсяване в околната среда и потенциалните рискове за екосистемите и човека.

Направените **изводи** са правилно формулирани. Те отговарят на поставените цел и задачи и следват логично резултатите и статистическия анализ.

Одобрявам **приносите**, които се разделят на:

Приноси с оригинален характер:

1. Направени са основополагащите стъпки за осъществяване на екологичен мониторинг по отношение на подробната морфология на пластмасовото замърсяване в крайбрежните зони на Варненски регион.

2. Извършена е първата подробна категоризация на количествата, размерите и видовете пластмасови отпадъци в някои крайбрежни зони на град Варна.

3. Направена е първоначална оценка на някои от най-често срещаните видове микрочастици с потенциален пластмасов характер, добавяни в продукти за лична хигиена, налични в търговската мрежа.

4. За пръв път е извършен микроскопски анализ на отпадъци от пластмасовото замърсяване във Варненски регион, с цел ориентировъчно определяне степента на фрагментация и деградация на пластмасови отпадъци, престояли в околната среда.

5. Създадена е нагледна концептуална рамка за поетапно и сегментно изследване на пластмасовото замърсяване и различните негови аспекти във Варненски регион.

Приноси с потвърдителен и приложен характер:

1. Осъществен е наративен обзор на научната литература, разглеждаща замърсяването с пластмаса във водните басейни и крайбрежните зони, както и произтичащите от това потенциални рискове за екосистемите и човешкото здраве.
2. Данните от настоящото изследване биха могли да допринесат за провеждане на бъдещи обучения, практически и информационни кампании, чрез които да се изведе в публичния дискурс проблемът с пластмасовото замърсяване в района на град Варна, включително чрез ангажиране на мрежи за гражданска наука.
3. Дадени са препоръки за поетапно и сегментно изследване на проблема с пластмасовото замърсяване във Варненска област, чрез оптимизиране и прилагане на различните аспекти на екологичният мониторинг.
4. Данните от настоящото изследване са изходна база за допълване и разширяване на учебният материал по хигиена и екология, както и други сфери на познанието.

Дисертационният труд е написан на добър език, прецизен по отношение на терминологията. Установяват се повторения на определени фрагменти от текста. Технически, дисертацията е оформена според изискванията, а библиографията е изчерпателна.

Авторефератът достоверно възпроизвежда съдържанието на дисертационния труд. Подготвен е в обем от 83 стандартни страници и представя точно структурата и съдържанието, приносите, участията и публикациите по дисертационния труд.

Във връзка с дисертационния труд докторантът е представил 2 публикации в списания „Supplement на Journal of Biomedical and Clinical Research“ и „Социална Медицина“ и 1 публикация – в сборник доклади „Proceeding of the ninth student scientific conference “Ecology and environment”“

Посочени са три участия на научни форуми:

Юбилейна научна конференция с международно участие „Нови

подходи в общественото здраве и здравната политика”, МУ-Плевен, ФОЗ. 26.11-28.11.20г.;

9-та студентска научна конференция „Екология и околна среда“, 23-24 април, 2021г.;

9-ти фестивал „Море и здраве“, 18-20 май, 2023г., МУ-Варна.

В **заключение** дисертацията отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав на РБългария. Трудът е представен в завършен и добре оформен вид.

В дисертационния труд на ас. д-р Явор Ченков е представен собствен опит от изследването на значим проблем на съвременното общество. Извършеният обстоен и последователен анализ дава възможности за разработване на иновативни подходи за подобряване и насърчаване на общественото здраве. Намирам темата, разработена от докторанта, за изключително актуална и навременна. Съдържанието на дисертационния труд е правомерно и задълбочено разработено, добре онагледено и поднесено с добър професионален език.

Всичко това ми дава основание да оценя **положително** дисертационния труд „Замърсяване на Варненския регион на Черно море с пластмасови отпадъци и възможни рискове за здравето на човека“ и да дам положителния си вот за присъждането на ас. д-р Явор Христов Ченков на научната и образователна степен „Доктор“ в област на висшето образование 7. „Здравеопазване и спорт“, професионално направление 7.1. „Медицина“, по научна специалност „Хигиена (вкл. трудова, комунална, училищна, радиационна и др.)“.

31.01.2024 г

Гр. Варна

Изготвил становището:

/Доц. д-р Росица Христова Чамова, д.м./

Заличено на основание чл. 5, §1, б. „В“ от Регламент (ЕС) 2016/679
--